

TERNEUZEN

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Antwoordnota adviezen, zienswijzen en ambtshalve aanpassingen

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

- 1.1 Procedure
- 1.2 Leeswijzer

2. ADVIEZEN EN ZIENSWIJZEN

- 2.1 Overzicht ontvangen adviezen
- 2.2 Overzicht ontvangen zienswijzen

3. SAMENVATTING EN REACTIE OP INGEBRACHTE ADVIEZEN

- 3.1 Commissie voor de milieueffectrapportage
  - 3.1.1 Advies
  - 3.1.2 Overwegingen Gemeente
- 3.2 Waterschap Scheldestromen
- 3.3 Veiligheidsregio Zeeland
- 3.4. Rijkswaterstaat

4. SAMENVATTING EN BEOORDELING ZIENSWIJZEN

- 4.1. Delta Infra BV namens Eduris B.V. en Evides NV
- 4.2. Delta Infra BV namens Zebra Gasnetwerk B.V.
- 4.3. Vereniging Zeeuwind
- 4.4. Zeeland Seaports
- 4.5. Shipyard De Schroef
- 4.6. De Hoop Terneuzen
- 4.7. Verbrugge Terneuzen Terminals

5. AMBTSHALVE WIJZIGINGEN

- 5.1 Aanpassingen ten opzichte van Notitie Reikwijdte en Detailniveau

1. INLEIDING

1.1. Procedure

In artikel 7.2 van de Wet milieubeheer is aangegeven dat voor activiteiten met mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu een m.e.r.- procedure (milieueffectrapportage) doorlopen moet worden. Het bestemmingsplan plus dat wordt opgesteld voor de industrieterreinen in de Zeeuws Vlaamse Kanaalzone is plan-m.e.r.-plichtig omdat het een kader biedt voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten over toekomstige ontwikkelingen in de Kanaalzone.

Het doel van een m.e.r. is het milieubelang volwaardig en vroegtijdig in de plan- en besluitvorming te betrekken en zo inzicht te krijgen in de effecten van de voorgenomen activiteit op de omgeving en in mogelijke maatregelen om eventuele effecten op de omgeving te verminderen en/of te compenseren.

De m.e.r. draagt bij aan het maken van goed afgewogen, verantwoorde keuzes in de milieusituatie waarin de beoogde ontwikkelingen zich bevinden.

Gelet op het uitgangspunt van de gemeente Terneuzen dat er in het kader van het bestemmingsplan plus sprake dient te zijn van een balans tussen economie en leefomgeving hebben wij in een zo vroeg mogelijk stadium advies gevraagd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage. De m.e.r.-procedure bestaat uit een aantal stappen. Deze procedure start met een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna: NRD). Het doel van de notitie is o.a. het bekendmaken van het voornemen van de gemeente Terneuzen, inzicht te geven in de te onderzoeken alternatieven, aangeven welke informatie in het plan-MER zal worden opgenomen en welke milieuthema's zullen worden onderzocht. Ingevolge het bepaalde in artikel 7.8 van de Wet milieubeheer zijn naast de Commissie m.e.r. ook de wettelijke adviseurs in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen.

De NRD heeft van 14 juli tot en met 7 september 2016 ter inzage gelegen voor zienswijzen. Op 18 augustus 2016 is een inloopbijeenkomst gehouden die door een 25-tal personen is bezocht. Gedurende de termijn van terinzagelegging zijn adviezen en zienswijzen ingediend.

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft het plangebied op 18 augustus 2016 bezocht. Op 28 september 2016 hebben zij een advies met betrekking tot de NRD uitgebracht.

1.2. Leeswijzer

De opbouw van deze antwoordnota is als volgt.

In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van de kenbaar gemaakte adviezen en zienswijzen..

In hoofdstuk 3 zijn de adviezen samengevat, beantwoord en – indien van toepassing – is daarbij aangegeven op welke wijze dit in het planMER wordt meegenomen.

In hoofdstuk 4 zijn de zienswijzen samengevat, beantwoord en – indien van toepassing- is daarbij aangegeven op welke wijze dit in het planMER wordt meegenomen.

In hoofdstuk 5 zijn de ambtshalve aanpassingen beschreven.

2. ADVIEZEN EN ZIENSWIJZEN

2.1 Overzicht ontvangen adviezen.

De volgende vooroverlegpartners hebben een advies uitgebracht:

- a. Commissie voor de milieueffectrapportage
- b. Waterschap Scheldestromen,
- c. Veiligheidsregio Zeeland, Postbus 8016, 4330 EA MIDDELBURG.
- d. Rijkswaterstaat, Poelendaelesingel 18, 4335 JA MIDDELBURG;

2.2. Overzicht ontvangen zienswijzen

Er zijn zienswijzen ontvangen van:

1. Delta Infra BV, namens Eduris B.V. en Evides NV, Postbus 5013, 4330 KA MIDDELBURG;
2. Delta Infra BV, namens Zebra Gasnetwerk B.V., Postbus 5013, 4330 KA MIDDELBURG;
3. Vereniging Zeeuwind, Postbus 5054, 4380 KB VLISSINGEN;
4. Zeeland Seaports, Postbus 132, 4530 AC TERNEUZEN;
5. Shipyard De Schroef, Wervenweg 1, 4551 MC SAS VAN GENT;
6. De Hoop Terneuzen, Postbus 19, 4530 AA TERNEUZEN;
7. Verbrugge Terneuzen Terminals b.v., Postbus 5, 4530 AA TERNEUZEN.

De zienswijzen zijn tijdig (binnen de termijn) kenbaar gemaakt. Deze zienswijzen zijn dan ook ontvankelijk. In deze antwoordnota wordt ingegaan op de ingebrachte zienswijzen en wordt gekeken of zij aanleiding geven tot gewijzigde inzichten.

3. SAMENVATTING EN REACTIE OP INGEBRACHTE ADVIEZEN

3.1 Commissie voor de milieueffectrapportage

Op 28 september 2016 hebben wij van de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna de Commissie MER) het advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport bestemmingsplan plus Kanaalzone Zeeuws Vlaanderen ontvangen.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 7.14, lid 1 onder d van de Wet milieubeheer wordt in deze Antwoordnota beschreven wat de gemeentelijke overwegingen zijn ten aanzien van dit toetsingsadvies.

3.1.1. Advies

Hoofdpunten

De Commissie MER beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval de volgende informatie moet bevatten.

- Een beschrijving van de maximaal toegestane milieubelasting die het bestemmingsplan straks mogelijk maakt.
- Alternatieven die een overzicht geven van de mogelijkheden om de kwaliteit van de leefomgeving in de Kanaalzone te verbeteren en om kansen voor duurzaamheid te vergroten, en een vergelijking van de effecten van deze alternatieven.
- Het ontwerp van het monitoringsprogramma waaruit duidelijk wordt 1) dat in de toekomst milieukwaliteitsnormen niet worden overschreden, en 2) wie hiervoor verantwoordelijk is. Geef hierbij voor eventuele situaties aan waar tijdelijk afwijken van de normen mogelijk gemaakt wordt aan op welke wijze en op welke termijn weer aan de milieukwaliteitsnormen voldaan zal worden.

Procedure wordt aangevlogen als een pilot

De Kanaalzone is als ontwikkelingsgebied aangemeld in het kader van de Crisis- en herstelwet (Chw). Innovatieve concepten zoals werken met milieugebruiksruimte (MGR), mogelijk actief ingrijpen in ontwikkelingsgebieden door gemeenten en de voorgestelde omgang met nieuwe thema's uit de Omgevingswet zijn redenen voor de Commissie geweest om de advisering voor de m.e.r.-procedure als een pilot aan te merken. De Commissie merkt overigens nadrukkelijk op dat het wel/niet zijn van een pilot geen verschil maakt voor de inhoud van het advies omdat de Commissie aansluit op de NRD en de manier van denken in de NRD die grotendeels in lijn is met de Omgevingswet.

Flexibiliteit

Vanuit de gedachte van de Omgevingswet en ontwikkelingsplanologie zou een flexibel plan op hoofdlijnen met een gefaseerde uitwerking daarna – inclusief bijbehorende milieueffectrapporten – een voor de hand liggende gedachte zijn voor het onderhavige bestemmingsplan. De gemeente heeft echter aangegeven dat een ontwikkelingsgebied vraagt om een meer gedetailleerd plan.

Maatwerk

De bedoeling is dat er per deelaspect maatwerk milieukwaliteitsnormen vastgesteld zullen worden. Dit is een andere benadering dan normaal in een planMER, maar sluit volgens de Commissie aan bij de Chw.

De commissie geeft aan dat zij uitgaan van de volgende begripsbepalingen.

Milieukwaliteitsnorm

Conform de Chw wordt hieronder verstaan: een bij wettelijk voorschrift gestelde norm ten aanzien van de kwaliteit van een onderdeel van het milieu. In het advies gebruik de Commissie de term in brede zin. Het gaat om wettelijke grenswaarden, maar ook om beleidsafspraken die verder gaan dan wettelijke grenswaarden (denk hierbij bijvoorbeeld aan de ROM-afspraken). Milieukwaliteitsnormen kunnen worden vastgelegd in het bestemmingsplan plus of op andere wijze (wetgeving, structuurvisie of convenant).

Milieugebruiksruimte

Ook hier wordt aangesloten bij de Chw. Onder milieugebruiksruimte (MGR) wordt verstaan: de binnen een ontwikkelingsgebied aanwezige marge tussen de bestaande milieukwaliteit en de voor dat gebied geldende milieukwaliteitsnormen die kan worden benut worden voor milieubelastende activiteiten. Het verschil tussen een milieukwaliteitsnorm en de feitelijke/huidige milieubelasting is de MGR. Volgens deze definitie kan de MGR variëren in de tijd. Hierdoor is het voor berekeningen in het planMER geen doelmatige grootheid. Een MGR kan niet als zodanig worden vastgelegd in het bestemmingsplan.

Optimalisering milieugebruiksruimte

Volgens de Chw heeft optimalisering van de MGR als doel het versterken van een duurzame ruimtelijke en economische ontwikkeling van een gebied in samenhang met het tot stand brengen van een goede milieukwaliteit. Bij optimalisering van de MGR wordt gezocht naar een balans tussen economie en een goede milieukwaliteit en volgens de Commissie niet alleen ten behoeve van economische ontwikkeling of alleen ten behoeve van behoud of verbetering van de milieukwaliteit.

Een bestemmingsplan plus biedt de gemeente een basis om actief in te grijpen met als doel optimalisatie van de MGR. De NRD gaat niet in op deze mogelijkheid. Hiervan is aangegeven dat onderzocht wordt welke knelpunten en wensen op welke manier het beste in het planproces kunnen worden meegenomen. De Commissie noemt een aantal onderwerpen die in het kader van dit MER onderzocht zou kunnen worden. De Commissie adviseert in het MER een compleet en transparant beeld te geven van knelpunten en wensen. Hierin kan onderscheid worden gemaakt in economische wensen, milieuknelpunten als gevolg van normoverschrijdingen en milieuwensen. Samen met de NRD vormt dit een goede start voor de te ontwikkelen scenario's en alternatieven in het MER.

De Commissie adviseert met een stappenplan aan te geven hoe het bestemmingsplan plus wordt gebruikt voor latere vergunningverlening. Hierin moet worden ingegaan op de milieukwaliteitsnormen en de beoogde doorvertaling daarvan naar o.a. vergunningen van individuele bedrijven (bijvoorbeeld met toepassing van BBT, BBT+ en BBT ++ maatregelen) en eventuele toekomstige koepelvergunningen.

De Commissie adviseert aan te geven van welke normen eventueel tijdelijk wordt afgeweken. Hiervan dient aannemelijk gemaakt te worden dat de tijdelijke (extra) milieubelasting in hoogte en duur aanvaardbaar is. Bovendien dient aannemelijk te zijn dat binnen 10 jaar na het onherroepelijk worden van het plan wel aan de normen voldaan kan worden.

Scenario's

De Commissie stelt voor om in het MER drie scenario's uit te werken, namelijk:

1. Ruimte binnen grenzen
2. Ruimte voor leefbaarheid
3. Kansen voor duurzaamheid

De Commissie adviseert alle scenario's indicatief op kaart weer te geven zodat een beeld gecreëerd kan worden van de aard en omvang van de bedrijvigheid in dit scenario. Laat per

scenario de milieuknelpunten uit de huidige situatie zien. Dit biedt aanknopingspunten voor de te ontwikkelen alternatieven.

In scenario 1 wordt voor alle milieuknelpunten in de Kanaalzone op het gebied van externe veiligheid, geluid, geur en luchtkwaliteit geadviseerd een oplossingsrichting te presenteren en alle economische wensen mee te nemen.

In scenario 2 worden naast hetgeen is beschreven in 1 de wensen met betrekking tot leefbaarheid vanuit de omgeving meegenomen, zodat de consequenties hiervan duidelijk worden.

In scenario 3 worden de concrete ontwikkelingen in het kader van duurzaamheid meegenomen. De Commissie adviseert strategisch te kijken naar:

1. De mogelijkheden om uitwisseling van materialen, restproducten, restwarmte e.d. tussen bedrijven te stimuleren om de CO₂-footprint te verkleinen en grondstoffen te besparen.
2. De mogelijkheden die een transitie van de huidige petrochemie naar 'bio-based'-bedrijven de komende decennia biedt, mede gelet op het grote areaal aan landbouw in de directe omgeving.

Op basis van de resultaten van de drie scenario's worden alternatieven gedefinieerd. Hierover adviseert de Commissie dat deze een goed overzicht moeten creëren van de hoeken van het speelveld en de mogelijke invullingen van het bestemmingsplan. Hieruit vloeit volgens de Commissie voort dat er ook meerdere volwaardige alternatieven worden ontwikkeld, die onderscheidend zijn qua invulling en milieueffecten.

Alternatieven

De Commissie adviseert in ieder geval de volgende aandachtspunten te laten terugkomen in de alternatieven:

- Het verschil tussen de huidige feitelijke én vergunde milieusituatie. Hiermee wordt een beeld verkregen van de mogelijkheden om met het schuiven van bedrijven of vergunningsruimte en/of het innemen van (niet gebruikte) milieurechten e.d. in de komende planperiode (10-20 jaar) milieuvoordelen te bewerkstelligen.
- Inzicht in het effect van het toepassen van BBT+ en BBT ++ maatregelen bij de huidige industrie. Hierdoor ontstaat een goed beeld hoe de wensen voor groei in het gebied ingevuld kunnen worden rekening houdend met toepassing van moderne technieken.
- Omgang met bedrijvigheid op plaatsen waar de leefbaarheid onder druk staat, bijvoorbeeld op plaatsen waar een stapeling van milieubelasting met (bijna) overschrijding van milieukwaliteitsnormen aan de orde is.

Als er in een alternatief tijdelijk wordt afgeweken van milieukwaliteitsnormen dan is het belangrijk dat het alternatief ook ingaat op hoe en op welke termijn een situatie bereikt wordt waarin weer aan alle normen wordt voldaan.

Alle alternatieven worden getoetst aan de milieuaspecten en doelstellingen en de mate waarin wordt bijgedragen aan duurzaamheid, leefbaarheid en kansen voor de economie. Hieruit wordt vervolgens een Voorkeursalternatief (VKA) gekozen. De Commissie adviseert de milieueffecten van het VKA in de MER te vergelijken met de andere alternatieven en het referentiealternatief.

Als referentiealternatief voor de te verwachten milieueffecten dient de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling te worden beschreven.

Onderzoeken

De Commissie merkt op dat het rapport 'Inzicht in de milieugebruiksruimte' van de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland als basis voor het referentiealternatief gebruikt kan worden. Zij zien nog wel graag een aantal aanvullingen:

- Voor het aspect luchtkwaliteit is uitgegaan van alleen de Grootschalige Concentratiekaarten Nederland. Deze kaarten bevatten niet alleen lokale gegevens zoals wel wordt gesteld in het rapport. De Commissie adviseert deze kaarten daarom aan te vullen met lokale gegevens zodat een goede referentiesituatie voor het plangebied ontstaat.
- De cumulatieve milieubelasting van verschillende geurbronnen is nog niet in beeld, de Commissie adviseert dit beeld in het MER wel te geven.

De Commissie heeft begrip voor het feit dat aspecten waar weinig of geen effecten worden verwacht niet of globaal worden onderzocht. Zij adviseert wel hiervoor een goede onderbouwing op te nemen.

De Commissie vindt de in de NRD genoemde kwalitatieve beoordelingscriteria zoals juridische haalbaarheid of toetsen aan normen geen goede benadering. Zij adviseert daarom bij het milieuonderzoek met name in te gaan op de verwachte toe- of afnames in milieubelasting ten opzichte van het referentiealternatief.

De Commissie ziet de in de NRD beschreven stapsgewijze aanpak in het kader van de milieubeoordeling als goed en kansrijk.

Ten aanzien van het beoordelingskader, stap 1 adviseert de Commissie om per alternatief de maximale immissies voor de 4 aspecten (EV, geluid, lucht en geur) te bepalen en als contour op kaart aan te geven. Hierdoor ontstaat een toegankelijk overzicht van de milieoverschillen van de alternatieven.

Stikstofdepositie is ook een relevant milieuaspect omdat de beschikbare ruimte gelimiteerd is. In de NRD staat dat rekening wordt gehouden met de PAS. De Commissie adviseert hierbij ook een inschatting te maken van de depositieruimte (=MGR) voor alle alternatieven door middel van gebruikmaken van het model AERIUS.

Ten aanzien van luchtkwaliteit adviseert de Commissie zowel de emissies van wegverkeer, industriële luchtmissies en scheepvaart mee te nemen.

De Commissie adviseert het totale beeld van concentraties van NO_x, geur en fijn stof in de lucht op kaart te presenteren door middel van verschilcontourkaarten en per contour de hoeveelheid en de ligging van woningen en andere gevoelige objecten en groepen aan te geven.

Met betrekking tot water dient getoetst te worden aan waterkwaliteits en –kwantiteitsnormen.

De Commissie is het eens met de NRD voor wat betreft het onderdeel waarin is opgenomen dat een Passende beoordeling onderdeel zal zijn van het MER als significant negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet kunnen worden uitgesloten.

De Commissie adviseert het aspect 'Rode lijstsoorten' toe te voegen aan het MER omdat hiermee een breder en meer representatief beeld kan worden gegeven van mogelijke effecten op biodiversiteit. Houd ook rekening met mogelijke wijziging van de lijst van beschermde soorten uit de op 1 januari 2017 in werking getreden nieuwe Wet natuurbescherming.

Beschrijf op hoofdlijnen de CO₂-emissie van de alternatieven met behulp van kengetallen. Ga daarnaast in op mogelijke effecten bij overstromingen van polders langs het kanaal bij

dijkdoorbraken. Laat de effecten zien en de eventuele klimaatadaptatiemogelijkheden die genomen kunnen worden.

Doelen

In stap 2 worden de alternatieven getoetst aan drie doelen:

1. Versterking economische ontwikkeling;
2. Kansen voor leefbaarheid binnen de economische ontwikkeling;
3. Duurzaamheid als leidraad voor economische ontwikkeling.

De Commissie vat deze toets op als een invulling van een bredere meer integrale toetsing voor bijvoorbeeld gezondheid (leefbaarheid) en duurzaamheid die met de toekomstige Omgevingswet wordt beoogd. In dit kader vindt de Commissie de resultaten hiervan een belangrijk onderdeel van de m.e.r.-pilot.

Monitoring

Tenslotte adviseert de Commissie om het ontwerp van een later monitoringsprogramma te presenteren. Hierin kunnen dan herbruikbare milieudata worden ingevoerd. Dit sluit goed aan op het belang dat de Omgevingswet hecht aan monitoring. Geadviseerd wordt het milieuonderzoek dusdanig op te zetten dat een databestand ontstaat wat herbruikbaar is voor monitoringsdoeleinden en toekomstige procedures voor bestemmingsplanwijzigingen en vergunningen. In het ontwerp kan dan tevens rekening worden gehouden met vergunningverlening en handhaving.

3.1.2. Overwegingen gemeente

Procedure wordt aangevlogen als een pilot

De Commissie heeft gelet op het bijzondere karakter samen met het Ministerie afgesproken dat het proces om te komen tot een planMER voor de Kanaalzone als pilot wordt aangemerkt. Omdat het enkel om het proces gaat is hiervoor geen formele aanmelding nodig. Tijdens het overleg met de Commissie over het concepttoetsingsadvies is door de voorzitter aangegeven dat ook in het geval van een traditionele m.e.r. procedure inhoudelijk hetzelfde advies uitgebracht zou zijn. Uiteraard is gelet op het innovatieve karakter wel aandacht voor o.a. veiligheid en gezondheid. Dit is bij een traditioneel planMER en bestemmingsplan niet aan de orde.

Flexibiliteit

Het advies van de Commissie suggereert dat een gedetailleerd bestemmingsplan zal worden opgesteld. De gemeente wil komen tot een flexibel bestemmingsplan, waarin tijdrovende planologische procedures zoveel als mogelijk worden voorkomen. De doelstelling is dan ook een planMER dat direct bruikbaar is voor vergunningverlening.

Maatwerk/Optimalisering milieugebruiksruimte

De begrippen zoals omschreven door de Commissie sluiten aan bij de begripsbepalingen uit de Crisis- en Herstelwet (Chw).

Het begrip milieugebruiksruimte is een erg rekbaar begrip en om die reden wil de gemeente spreken over de milieuruimte van een bedrijf, conform de verleende vergunning.

De milieugebruiksruimte zoals bedoeld in artikel 2.1 van de Chw wordt op het niveau van de individuele bedrijven niet in beeld gebracht, ook omdat met optimalisering van milieugebruiksruimte in de zin van artikel 2.1 Chw vooral wordt gezocht naar de mogelijkheden om de milieuruimte van bedrijven verantwoord te verruimen.

In voorkomende gevallen biedt de Chw gemeenten de mogelijkheid actief in te grijpen en niet gebruikte ruimte in de vergunning naar beneden bij te stellen. Dit is niet de wens van de gemeente Terneuzen. Één van de uitgangspunten bij het bestemmingsplan plus is dat de bedrijven niet worden beperkt ten opzichte van de huidig verleende vergunningen.

Scenario's en alternatieven

De gemeente Terneuzen zal de volgende scenario's uitwerken:

1. Ruimte binnen grenzen
2. Ruimte voor leefbaarheid
3. Kansen voor duurzaamheid

Op basis van de resultaten van deze drie scenario's worden alternatieven gedefinieerd. Deze zullen een goed overzicht bieden ten behoeve van de mogelijke invulling van het Bestemmingsplan Plus.

Uiteindelijk zullen de alternatieven resulteren in een voorkeursalternatief waarbij er sprake is van optimalisering van de milieuruimte voor enerzijds economische ontwikkeling en anderzijds leefbaarheid en duurzaamheid.

Onderzoeken

Knelpunten zullen worden gedestilleerd uit het rapport dat door de RUD is uitgebracht. Deze zullen vervolgens worden benoemd in de planMER.

Het planMER inventariseert getroffen maatregelen bij maatgevende bedrijven en beoordeelt of aanvullende maatregelen ter beperking van emissies of energieverbruik mogelijk zijn.

Het advies om de rode lijstsoorten en klimaatadaptatiemogelijkheden van de Commissie wordt gevolgd.

Doelen

De opvatting van de Commissie over de doelen van het planMER onderschrijven wij. Wij zullen de aspecten leefbaarheid en duurzaamheid zo breed en integraal als thans mogelijk meenemen in het planMER.

Monitoring

Een monitoringsprogramma met databestand dat herbruikbaar, uitwisselbaar en door partijen benaderbaar is een lastige, tijdrovende opgave. De gemeente Terneuzen wil de ontwikkeling met betrekking tot de zogenaamde datahuizen waaraan nu landelijk gewerkt wordt afwachten.

Uiteraard zal de gemeente wel monitoren zoals bedoeld in de Crisis- en herstelwet. Dit is ook een van de voorwaarden die gekoppeld zijn aan het vooruitlopend op de nieuwe omgevingswet kunnen vaststellen van een bestemmingsplan plus.

3.2 Waterschap Scheldestromen

Advies:

Het gebied rond het kanaal Terneuzen Gent is verziltingsgevoelig. Op langere termijn wordt meer zilt grond en oppervlaktewater verwacht. Ontwikkelingen die bijdragen aan zoet grond- en oppervlaktewater kunnen de verzilting beperken. Geadviseerd wordt om deze problematiek en de mogelijkheden voor bedrijven om innovatief om te gaan met het hemelwater (vasthouden/hergebruik, berging etc.) mee te nemen in de Notitie.

Reactie:

Deze problematiek zal meegenomen worden in het planMER. De mogelijkheden om innovatief om te kunnen gaan met hemelwater zullen hun beslag krijgen in het bestemmingsplan.

3.3 Veiligheidsregio Zeeland

Advies:

- a. In paragraaf 3.4 van de NRD wordt gesproken over de vergelijking van de nulmeting en het ambitieniveau. Niet geheel duidelijk is op welk detailniveau dit inzichtelijk wordt gemaakt. Geadviseerd wordt de vergelijking voor het plangebied inzichtelijk te maken ten opzichte van de omgeving en voor het niveau van de huidige bedrijven ten opzichte van elkaar. Dit kan op basis van Plaatsgebonden Risico en Groepsrisico. Door opvolging van het advies wordt ook inzicht gegeven in de mogelijke dominoscenario's tussen bedrijven. Dit kan nuttig zijn bij het bepalen van de milieu categorieën voor de nog uit te geven terreinen. Wellicht dat op die terreinen veiligheidsbuffers gecreëerd kunnen worden ter voorkoming en beheersing van ongewone voorvallen en rampen.
- b. Geadviseerd wordt de tekst in paragraaf 4.4. te verduidelijken. De zin: "De effecten...worden beoordeeld" loopt niet.
- c. Gedurende het proces wil de Veiligheidsregio meedenken over inbedding van veiligheid in het plangebied. Tijdens de bijeenkomst van de Klankbordgroep is hier onvoldoende tijd en mogelijkheid om op detailniveau te spreken. Graag wil de Veiligheidsregio tijdens het proces van ter inzagelegging van het MER in gesprek.

Reactie:

- a. In de planMER zal worden gewerkt met Plaatsgebonden Risico en Groepsrisico. Externe Veiligheid wordt op planMER niveau beoordeeld. Overigens zal tijdens het proces nog nader overleg met de Veiligheidsregio Zeeland (VRZ) plaatsvinden.
- b. Deze opmerking heeft geen betrekking op de inhoud. Maar zal in het planMER wel als zodanig worden meegenomen.
- c. Wij zullen de VRZ tijdens het proces van ter inzagelegging van het MER uitnodigen voor een gesprek.

3.4 Rijkswaterstaat, Poelendaelesingel 18, 4335 JA MIDDELBURG

Zienswijze:

- a. Als advies geeft Rijkswaterstaat om in het bestemmingsplan duurzame energieopwekking mogelijk te maken. Waar mogelijk wil Rijkswaterstaat samen met de gemeente en andere partijen optrekken om gedeelde ambities ten aanzien van een duurzame leefomgeving en opwekking van duurzame energie te realiseren.
- b. In paragraaf 4.4. wordt de koppeling naar de milieubelasting die scheepvaart met zich meebrengt gemist. Verzocht wordt deze m.n. voor de aspecten geluid, geur, luchtkwaliteit en externe veiligheid mee te nemen en de NRD hierop aan te passen.

- c. Het surplus aan verkeer die de in het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen genereert en de daarmee mogelijk gepaard gaande extra milieubelasting dient meegenomen te worden in het MER.
- d. In het MER voor de Nieuwe Sluis is een scala aan milieuaspecten onderzocht. RWS verzoekt om in de NRD te verwijzen naar deze MER en vervolgens binnen de m.e.r.-procedure een koppeling aan te brengen naar het MER voor de Nieuwe Sluis.
- e. Verzocht wordt aan te geven hoe de gemeente het Tracébesluit Nieuwe Sluis in een bestemmingsplan of beheersverordening verwerkt. Onduidelijk is of de gemeente dit in het bestemmingsplan plus of via een aparte procedure wil doen.
- f. Tot slot wijst RWS op het belang van het vooroverleg 3.1.1. Bro. Zij verzoeken dit in de planning mee te nemen.

Reactie:

- a. In het bestemmingsplan plus zal in het kader van duurzaamheid ook aandacht aan energieopwekking worden besteedt.
- b. Als scenario's/alternatieven in het planMER een toename betekeningen in de omvang van de scheepvaart, zullen de daarmee gepaard gaande toename in emissies worden beschouwd.
- c. In het planMER zal aandacht worden geschonken aan het aspect Verkeer.
- d. Ja, in het planMER voor de industrieterreinen in de Zeeuws Vlaamse Kanaalzone verwijzen wij naar het planMER van de Nieuwe Sluis.
- e. Het Tracébesluit Nieuwe Sluis zal worden verwerkt in een afzonderlijk bestemmingsplan.
- f. Het vooroverleg zal in de planning om te komen tot een bestemmingsplan plus worden meegenomen.

4. SAMENVATTING EN BEOORDELING ZIENSWIJZEN

4.1. Delta Infra BV, namens Eduris B.V. en Evides NV, Postbus 5013, 4330 KA MIDDELBURG

Zienswijze:

- a. De toerit naar de Westerscheldetunnel en de directe omgeving zijn onderdeel van het bestemmingsplan Maintenance Valuepark. Verzocht wordt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en de hierin opgenomen overzichtskaart aan te passen.

Reactie:

- a. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau en hierbij behorende overzichtskaart hoeft hiervoor niet te worden aangepast, omdat de toerit valt binnen de begrenzing van het huidige bestemmingsplan Maintenance Valuepark Terneuzen. Deze valt in zijn geheel binnen de begrenzing voor het nieuw op te stellen bestemmingsplan.

4.2. Delta Infra BV, namens Zebra Gasnetwerk B.V., Postbus 5013, 4330 KA MIDDELBURG;

Zienswijze:

In het plangebied liggen drie Zebra-buisleidingen (nrs. A503, A523 en A524). Verzocht wordt de volgende toetsingselementen in de m.e.r. procedure mee te nemen:

1. Specifiek de invloed van windturbines op de leidingen te betrekken, en
2. Ook aan de nieuwe besluiten uit de Omgevingswet te toetsen (Besluit activiteiten leefomgeving en besluit kwaliteit leefomgeving) die naar verwachting eind 2018/2019 in werking treden).

Reactie:

De Zebra buisleidingen zullen uiteraard in de procedure worden meegenomen. Hierbij zal aandacht zijn voor de invloed van windturbines. De gevolgen van de nieuwe besluiten uit de Omgevingswet zullen globaal worden meegenomen. Gelet op de verwachte inwerkingtreding en de verwachte vaststelling van het bestemmingsplan en de planMER zal er geen uitgebreide toetsing aan de nieuwe besluiten plaatsvinden.

4.3. Vereniging Zeeuwind, Postbus 5054, 4380 KB VLISSINGEN

Zienswijze:

- a. De doorwerking van de aanwijzing als concentratiegebied windenergie uit het Provinciaal Omgevingsplan 2012-2018 wordt gemist. Tevens wordt de samenhang in de ontwikkeling van windenergie en daarbuiten gemist. Het door de commissie aangewezen concentratiegebied in het Omgevingsplan lijkt ruimer dan het plangebied in de NRD Verzocht wordt de NRD hierop aan te passen.
- b. Naast wegen, spoor, water en buisleidingen moet ten behoeve van verbetering en uitbreiding van infrastructuur vanwege de toenemende rol van E als energiedrager en grondstof (Power to products) ook worden gekeken naar infra voor elektriciteit.
- c. Graag ziet Zeeuwind dat de ambities uit de Gebiedsvisie Zeeuws Vlaamse Kanaalzone als basis voor minstens één scenario in MER. In de MER zal duidelijk gemaakt moeten worden welke rol duurzame energie-opwekking heeft om die ambities werkelijkheid te laten worden.
- d. Gepleit wordt voor een hoger ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid aansluitend bij relevante maatschappelijke ontwikkelingen. De ROM-afspraken stammen immers uit de vorige eeuw, terwijl de uitwerking van het energie-akkoord en het Parijse Klimaatakkoord een plaats horen te hebben in een toekomstbestendig bestemmingsplan. Nagegaan moet worden welke ruimtelijke en milieukundige implicaties de doorwerking van deze overeenkomsten hebben.
- e. Zeeuwind verwacht de pro-actieve houding ten aanzien van het bestemmingsplan plus ook bij het vormen van een duidelijkere visie op de ruimtelijk-maatschappelijke ontwikkeling van de Kanaalzone in een tijdsgewricht waarin grondstoffen- en energietransitie gestalte krijgt.

Reactie:

- a. Windenergie zal in het kader van duurzaamheid worden meegenomen in het planMER
- b. Dit valt buiten de scope van dit planMER.
- c. In het planMER is aandacht voor duurzaamheid en dit zal nader worden uitgewerkt in het scenario duurzaamheid.
- d. Zie antwoord onder c. Overigens kan hierbij wel worden opgemerkt dat wij in de planMER aandacht zullen besteden aan het onlangs opgestelde visiedocument ten aanzien van verduurzaming van het Zeeuwse industrieel logistieke complex met concrete doelen.
- e. Dit betreft een visie die niet in het bestemmingsplan kan worden meegenomen. Wij zijn voornemens om de juiste ruimte te bieden zodat eventuele toekomstige wijziging in modaliteiten ten behoeve van grondstoffen- en energietransitie binnen dit bestemmingsplan gefaciliteerd kunnen worden.

4.4. Zeeland Seaports, Postbus 132, 4530 AC TERNEUZEN

Zienswijze:

- a. Aandacht moet worden besteedt aan de te verwachten benodigde milieugebruiksruimte voor de nog uitgeefbare, of anders gezegd 'braakliggende'

terreinen. Deze staan wel in de figuren 3 t/m 6 aangegeven, maar zijn niet benoemd in de tekst. Ook hier vestigen zich bedrijven waarvan de milieueffecten op de leefomgeving in de rapportage moeten worden onderzocht.

- b. Op blz 18 is aangegeven dat bij de ontwikkelterreinen nog 188 ha ontwikkelterrein is. Onduidelijk is waarop dit getal is gebaseerd en of hier gesproken wordt over bruto- of nette oppervlak aan (nog niet bestemde) ontwikkelterreinen.

Reactie:

Er zal een duidelijker onderscheid worden gemaakt tussen de op dit moment nog uitteefbare terreinen en de ontwikkelterreinen. Dit zal worden aangepast en dit zal in het MER worden meegenomen. Er kunnen dan twee kopjes worden toegepast. A. **Uitgeefbare terreinen**: Een deel van de beschikbare ruimte op de bedrijventerreinen is al wel bestemmingsplanmatig geregeld maar nog niet uitgegeven. Het betreft 188 ha. De ligging van deze terreinen is al getoond in figuur 3 tot en met 6 Het plan-MER zal de mogelijke effecten van de daadwerkelijke invulling van deze terreinen beschrijven. B. **Ontwikkelterreinen** Voor een aantal gebieden geldt dat deze nog moeten worden ontwikkeld. Ook deze gebieden zijn getoond in figuur 3 tot en met 6.

Deze ontwikkelterreinen biedt de mogelijkheid om ambities en wensen in te vullen. Het plan-MER zal de mogelijke ontwikkelingen en effecten daarvan beschrijven.

4.5. Shipyard De Schroef, Wervenweg 1, 4551 MC SAS VAN GENT

Zienswijzen:

- a. In de NRD wordt verwezen naar de ROM-afspraken. Deze zijn, voorzover bekend geen onderdeel geweest van bedoelde afspraken met bedrijven. Omdat de ROM-afspraken al lang geleden zijn opgesteld, menen betrokkenen dat deze niet als uitgangspunt kunnen dienen in het kader van de onderhavige procedure zonder eerst onderhevig te maken aan een nieuwe toetsing door belanghebbenden. Zij menen dat de ROM-afspraken in het kader van deze procedure vatbaar zijn voor herziening.
- b. De tekst van de NRD is onvoldoende duidelijk voor wat betreft het effect van de sanering tot maximaal 60 dB(A) ten opzichte van de thans beschikbare geluidsruimte. De Schroef verzet zich tegen elke vorm van het beperken van de beschikbare geluidsruimte in de nabijheid van het bedrijf, voor zover daarvan sprake zou zijn.
- c. Toetsingscriteria kunnen enkel worden toegepast op basis van objectieve gegevens. Het aantal 'geluidsgehinderden' kan derhalve geen toetsingscriterium zijn.
- d. Het genoemde toetsingscriterium "mate van geluidshinder" is subjectief en derhalve mag dit niet worden gehanteerd.
- e. Dit geldt ook voor het criterium "aantal geluidgehinderden en slaapgestoorden".

Reactie:

- a. De ROM-afspraken zijn nog steeds actueel en staan opgenomen in de 2009 vastgestelde Gebiedsvisie Zeeuws Vlaamse Kanaalzone.
- b. Een belasting van 60 dB(A) op woningen is een afspraak die in het verleden is vastgelegd. Er is geen sprake van een saneringssituatie in Sluiskil. Het is niet de bedoeling de huidige aan het bedrijf vergunde ruimte in te perken.
- c. Naast de wettelijk vastgestelde normen is het toetsingscriterium "aantal geluidgehinderden" gebruikelijk bij het opstellen van een planMER. Het aantal geluidgehinderden wordt bepaald door het tellen van woningen binnen een geluidscontour.
- d. Zie antwoord onder c.
- e. Zie antwoord onder c.

4.6 De Hoop Terneuzen, Postbus 19, 4530 AA TERNEUZEN

Zienswijze:

- a. De Hoop wenst inzicht in de uitgangspunten voor de inventarisatie naar milieugebruiksruimte, meer specifiek vraagt de Hoop om de rapportage “inzicht in de Milieugebruiksruimte” toe te sturen.
- b. Om inzicht te krijgen in de reeds gemaakte afspraken vraagt De Hoop om het beleidsdocument over de gemaakte ROM afspraken toe te sturen.
- c. De Hoop verzoekt om gemotiveerd en onderbouwd aan te geven op welke wijze de herijking van bestaande afspraken wordt gedaan en op welke wijze onderzoek plaatsvindt naar haalbaarheid van maatregelen bij reeds bestaande bedrijven.
- d. Aangezien De Hoop ondernemingen producenten en toeleveranciers voor de bouw zijn, verzoekt De Hoop de terreinen correct weer te geven in de NRD.
- e. De Hoop verzoekt de gemeente om een reactie op de gestelde vragen, de NRD conform de opmerkingen aan te passen en De Hoop als stakeholder in dit proces te blijven zien, te blijven waken voor een goed werk-, woon- en leefklimaat voor haar inwoners en De Hoop te blijven informeren, gelet op de belangen van de huidige en toekomstige ontwikkeling van haar bedrijven.

Reactie:

- a. Rapportage is toegezonden.
- b. De Hoop is verwezen naar de Gebiedsvisie Zeeuws Vlaamse Kanaalzone.
- c. Dit zal aan de hand van de onderzoeken nader zijn beslag krijgen.
- d. Dit zal in het planMER worden meegenomen.
- e. Aan dit verzoek zal tegemoet worden gekomen.

4.7 Verbrugge Terneuzen Terminals b.v., Postbus 5, 4530 AA TERNEUZEN

Zienswijze:

- a. Verbrugge Terneuzen Terminals wenst inzicht in de uitgangspunten voor de inventarisatie naar milieugebruiksruimte, meer specifiek vraagt het bedrijf om de rapportage “inzicht in de Milieugebruiksruimte” toe te sturen.
- b. Om inzicht te krijgen in de reeds gemaakte afspraken vraagt Verbrugge Terneuzen Terminals b.v. om het beleidsdocument over de gemaakte ROM afspraken toe te sturen.
- c. Verbrugge is een belangrijke stakeholder en is tevens vertegenwoordigd in BLOK. Op 9 april 2015 is met BLOK gesproken. Op 31 augustus 2015 is door de gemeente Terneuzen teruggekoppeld dat er nog geen terugkoppeling kon plaatsvinden over het vervolg. Daarna is het stil gebleven.
- d. Voor het milieuthema geluid worden een aantal afspraken vermeld. Gevraagd wordt op welke wijze deze herijking van bestaande afspraken wordt gedaan en op welke wijze onderzoek plaatsvindt naar de haalbaarheid van maatregelen bij bestaande bedrijven.
- e. Voor Verbrugge is het van belang dat goed onderzoek wordt gedaan naar de maximale invulling van de industriegebieden binnen de ROM-afspraken eventueel aangevuld met maatregelen.
- f. Het thema geluid, in het bijzonder industrielawaai, is hier relevant. Van alle industrieterreinen wordt onderzocht of er geluidsruimte beschikbaar is. In het PlanMER wordt onderzoek gedaan naar het aantal geluidgehinderden en de mate van geluidhinder. Voor het beoordelen van de effecten wordt nagegaan of het aantal (ernstig) gehinderden en slaapgestoorden toe- of afneemt in de alternatieven. Betreft dit het aantal werkelijke geluidsklachten in relatie tot de berekende geluidsbelasting

volgens het zonemodel dat ten grondslag ligt aan de geluidszone "Oostelijke Kanaaloever/Mr. F.J. Haarmanweg-Driewegen?"

- g. Er ontbreekt op pagina 25 in de alinea "Bij een aantal.....worden beoordeeld" een woord of zinsdeel. Gevraagd wordt wat er zou moeten staan. Verder wordt gevraagd of er voor het gebied van Oostelijke Kanaaloever een zogenoemde veiligheidscontour wordt vastgelegd.
- h. Met betrekking tot luchtkwaliteit worden een aantal parameters genoemd. Gevraagd wordt of er ook naar SO₂ wordt gekeken. Als scheepvaart wordt beoordeeld in het kader van duurzaamheid zal men de effecten hierop ook in kaart moeten brengen. Worden alle betrokken grenswaarden uit de Wet milieubeheer betrokken in het planMER?

Reactie:

- a. Rapportage is toegezonden.
- b. Verbrugge Terneuzen Terminals b.v. is verwezen naar de Gebiedsvisie Zeeuws Vlaamse Kanaalzone.
- c. Na 31 augustus 2015 hebben wij op 16 maart 2016 een bezoek gebracht aan het Rotterdamse Havenbedrijf. Daar bleek dat vooruitlopen op SWUNG 2 te optimistisch was ingeschat. Medio 2016 hebben wij onder embargo de geluidsregels van de gemeente Rotterdam gekregen. Hieruit bleek dat zij uiteindelijk toch niet hebben geanticipeerd op de nieuwe rekengrootheden Lden en Lnight. Voor Oostelijke Kanaaloevers bieden deze regels helaas geen oplossing. Er wordt gezocht naar een andere oplossing waarover wij uiteraard met u zullen communiceren.
- d. Dit zal aan de hand van de onderzoeken nader zijn beslag krijgen.
- e. Uiteraard zal er goed onderzoek plaatsvinden naar de maximale invulling van de industriegebieden.
- f. Nee, niet het aantal werkelijke geluidklachten. De analyse wordt uitgevoerd op basis van geluidscontouren en tellingen van woningen binnen een contour.
- g. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat er voor het gebied Oostelijke Kanaaloever een Veiligheidscontour als bij Dow, Mosselbanken en Logistiek Park wordt vastgesteld.
- h. Nee, niet alle stoffen waarvoor grenswaarden zijn gesteld. SO₂ vanwege scheepvaart zal alleen worden beschouwd indien er duidelijke aanwijzingen zijn dat de emissie van SO₂ tot significante immissies zou kunnen leiden.

5. AMBTSHALVE WIJZIGINGEN

De passage over onderzoek naar mogelijke verplaatsing van de zwartgoedsector op blz 18 wordt geschrapt en niet meegenomen in het uiteindelijk op te stellen planMER.